

Dr. H.F. Kohlbrugge

Zo ontfermt Hij Zich dan, diens Hij wil, en verhardt, dien Hij wil, Rom. 9 vers 18.

Zeker aanzienlijk heer van hoge geboorte wilde zich op reis begeven naar een vergelegen land. Omdat hij bezitter was van zeer uitgebreide goederen, overlegde hij, alvorens weg te reizen, bij zichzelf om, aangezien hij niet dan ontrouwe rentmeesters in zijn dienst had, deze allen te ontslaan en in zijn nabuurschap naar andere rentmeesters om te zien, en wel naar zulken, die hij, door ze als verzorgers van zijn goederen aan te stellen, een bijzondere weldaad zou bewijzen, omdat zij mensen waren, die in ellendige en hulpbehoevende omstandigheden verkeerden. Zoals hij dacht, deed hij; en de nieuw gekozen rentmeesters waren vanwege hun te beurt gevallen buitengewoon geluk uitermate verblijd. Die hoogwelgeboren heer stelde aan zijn nieuwe rentmeesters volstrekt geen voorwaarden, alleen verplichtte hij hen niets nieuws te beginnen, niet naar hun eigen wijsheid met zijn goederen te handelen, integendeel alles naar de bestaande bepalingen uit te voeren, zelf alles goed hebbende ingericht. De akkers moesten zij, zoals het hun voorgeschreven was, vlijtig laten bebouwen, en de opbrengst hiervan eerlijk en trouw verzamelen. Voor zichzelf behoefden zij, zoals hij hun zei, niet te zorgen. Al wat zij nodig hadden, mochten zij voor zich *om niet* nemen. En wanneer zij niet deden als de vorige rentmeesters, dan zou hij bij zijn terugkomst hun doen zien en ondervinden, dat hij een man was van edele inborst. Hij had zodanige maatregelen genomen, dat zij alle mogelijke bescherming, ook alle volheid en overvloed zouden hebben. Hij beloofde hun verder, dat zij voortdurend op zijn goederen zouden blijven, en door hem niet anders zouden beschouwd worden dan als zijn eigen geliefde kinderen. Van alle voorkomende moeilijkheden hadden zij hem slechts te verwittigen, dan zou hij wel raad schaffen. Alleen moesten zij indachtig blijven hun vorige jammerlijke staat, waaruit hij hen gered had, opdat zij zoveel te meer zich over de weldaad, die hun te beurt was gevallen, mochten verheugen. Eindelijk gaf hij hun een zeer klein en zwak kind, en beval hun, zorgvuldig daarvoor te zorgen, want door dat kind was hun tegenwoordig geluk voor de toekomst gewaarborgd. Zij beloofden alles, en de welgeboren heer ging op reis.

Hoe gelukkig gevoelden zich nu de nieuwe rentmeesters, hoe gingen zij aan het eten en drinken! Maar het kind, het zwakke kind, daaraan dachten zij volstrekt niet, ja, zij veronachtzaamden het geheel en al. Vreemde dagloners, die van ver kwamen, ontfermden zich soms over het kind, maar deze werden daarom door de rentmeesters zwaar mishandeld. De rentmeesters kwamen weldra op de inval, dat de rijke heer, ondanks al zijn goedheid, toch ook wel eens met hen zou kunnen handelen, zoals hij met de vorigen gedaan had. En zo dachten zij er over na, of zij boven de gewone opbrengst niet ook iets voor zichzelf verkrijgen konden, om gedekt te zijn, als ook zij als rentmeesters mochten afgezet worden. De akkers konden naar hun gedachten veel meer opbrengen, en bijgevolg de pachters dubbel zo veel betalen. Dezen hadden het bovendien ook veel te goed. Zij lieten daarom, en wel voor het geld van de grondeigenaar, theoretikers komen, mannen van naam en grote geleerdheid. Spoedig waren nu allerlei kunstmiddelen aangewend: de akkers zouden de dubbele opbrengst geven. En zij aten en dronken. Het vermogen, dat zij

hadden, was in weinige jaren opgeteerd. De pachters moesten meedoen. Dezen kregen echter spoedig zelfs de oude opbrengst niet. Op hun goederen werd daarom meedogenloos door de rentmeesters beslag gelegd, en de rentmeesters, zij hadden te eten en te drinken, en werden daarom niet afgeschrikt gedurig nieuwe proefnemingen te doen, en dachten: 'het zou toch eindelijk wel gelukken.' Het arme zwakke kind, dat de hooggeboren heer hun gegeven had, was middelerwijl een man geworden; hij kwam tot hen in de gestalte van een dagloner. Hij bewerkte een stuk land, naar de wil van de eigenaar, zodat het zijn vrucht rijkelijk opbracht, en hij hield hun voor, dat zij het ook zo moesten doen, ja hij wilde het zelf voor hen doen, wanneer zij inderdaad niet meer wisten, hoe het aan te pakken. Dat was echter te veel voor de hoogmoed van de rentmeesters, die nog altijd meenden, dat het hun eindelijk wel gelukken zou, om boven de gewone opbrengst nog voor zich een aanzienlijk vermogen te gewinnen. En het arme zwakke kind, zij sloegen het dood op datzelfde stuk land, waarop hij in gehoorzaamheid en trouw hun bewezen had, hoe goed zij het gehad konden hebben, als zij maar hem alles in handen gegeven hadden, opdat hij al hun bedorven en verwarde zaken weer voor hen mocht in orde brengen.

Toen zij hem nu gedood hadden, kwam de eigenaar terug en hield afrekening. De rentmeesters dan zette hij af, en stelde in hun plaats over zijn goederen die vreemde dagloners, die zich het lot van het zwakke kind hadden aangetrokken, en die voor het overige niets hadden gezocht, dan te werken voor hun dagelijks brood. Toen verhieven de rentmeesters hun stem en riepen luidkeels, dat zo'n handelwijze onrechtvaardig was; dat zij toch de lieden waren, wie het toekwam; dat de eigenaar hun ook de belofte had gegeven, voortdurend op zijn goederen te zullen blijven, hij zou hen als zijn kinderen beschouwen, hij had hen als zodanig aangenomen, hij moest hen daarom, om zijn eigen eer, in de stand handhaven, waarin hij hen gesteld had. Hij mocht hen niet wegzenden, en het zou onrechtvaardig zijn, vreemde dagloners in hun plaats te stellen. "Maar", zeiden zij, "dat spreekt vanzelf, u bent machtig, u kunt met het uwe doen, wat u wilt." Daarop antwoordde de edelman met korte woorden: "Uit uw mond zal ik u oordelen; bijgevolg doe ik met het mijne wat ik wil. Ik stel hier aan wie ik wil, en zet af die ik wil." De betekenis en de bedoeling van deze gelijkenis ligt voor de hand. U gevoelt het reeds, dat ik u hierdoor een Schriftuurwaarheid wens duidelijk te maken, waarmee men niet zo gemakkelijk klaar komt, als men gewoonlijk denkt. Een Schriftuurwaarheid, met welke uitleg men zich eeuwen lang heeft bezig gehouden, zonder ooit nog tot een voor de inwendige mens geheel en al bevredigende oplossing gekomen te zijn. Gelijk u tot hiertoe mij uw aandacht hebt geschonken, wilt ze mij, ik vraag het u te dezer ure nog des te meer verlenen.

Tekst: ROMEINEN 9:18.

"Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil."

"Zo ontfermt Hij Zich dan, diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil." Harde woorden, huiveringwekkende woorden! Hoe vele betere woorden vinden wij in de Schrift, woorden van troost, van zalving. Maar deze woorden laat ons die liever voorbijgaan! Waarom? Kunnen er dan ooit uit de mond Gods, kunnen er van de Heilige Geest ooit woorden komen, die harder of liefelijker zouden zijn dan andere woorden van dezelfde Geest? Hangt het harde of het troostrijke niet alleen daarvan af, hoe de mens tegenover zulke woorden staat, hoe daarbij zijn gezindheid is? Zou het niet mogelijk zijn om aan te tonen, dat in deze zelfde woorden, evengoed als in alle overigen, de ganse volheid van het Evangelie ligt?

Dat is immers de taak, die een dienaar van de waarheid te vervullen heeft, dat God gerechtvaardigd zij voor de mensen, zodat aan Hem de schuld niet ligt, dat iemand ooit verloren gaat. En dat hij de roem der ontferming handhaaft bij degenen, die gered willen wezen.

Overwegen wij dienvolgens:

- I. In welk verband onze tekstwoorden in het 9de hoofdstuk voorkomen.
- II. Verklaren wij de stelling: *God ontfermt Zich, diens Hij wil,*
- III. De stelling: *God verhardt, dien Hij wil.*
- IV. En zien wij verder: Welke toepassing wij van deze woorden op onszelf te maken hebben.

Wat is de samenhang van onze tekstwoorden met het gehele 9de Hoofdstuk?

Het heeft de schijn, alsof Paulus zo opeens op datgene komt, wat hij in dit hoofdstuk voorstelt. Dat is evenwel niet zo. Ook dit, wat hij in het eerste vers schrijft: "Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet," enz. staat met het vorige hoofdstuk in nauw verband. Hoe kon toch een Apostel van de overwinning over alles door Christus schrijven, zonder dat hij, die een Jood was, daarbij aan zijn eigen volk dacht, een volk, dat zijn 'eigen' Koning en God had verstoten, en zo doende, in plaats van aan deze overwinning deel te hebben, onder de dienstbaarheid der zonde en van allerlei ongerechtigheid gehouden bleef? Het Heil was toch voor hen aanwezig, en zij versmaadden het! Zij versmaadden het, doordat zij op grond van hun voorrechten, die zij boven andere volkeren ontvangen hadden, nu meenden dat God jegens hen gehouden en verplicht was, hen zalig te maken, in plaats van zalig te willen worden uit het geloof, zonder werk der wet. Wie wil dit echter van zich bekennen, dat hij uit werken der wet wil zalig worden, wanneer hij op de voorrechten, die hij boven anderen meent te hebben, bouwt? Iedereen toch denkt in de diepste grond van zijn hart: *dit en dat heb ik van God; zou Hij mij op grond daarvan niet zalig maken, dan lag immers de schuld aan God.*

"Nee, daarom nog niet aan God", is onophoudelijk de betuiging van de Apostel, en hij handhaaft daarbij steeds Gods gerechtigheid, waarheid en trouw, de waarheid en onbedrieglijkheid van het Goddelijk Woord tegen dergelijke beweringen van menselijke hoogmoed. Daarom zegt hij ook in het 6de Vers: Al is het, dat ik zulke smart om mijns volks wil heb, evenwel ligt de zaak niet zo, alsof daarom Gods Woord uitgevallen ware. Het wil zeggen: de zaak ligt niet zo, alsof Gods belofte voorbij ware, zodat God Zijn doel niet zou bereikt hebben. Nee, de raad Zijner zaligheid zal Hij wel weten te handhaven. Zal daarvan sprake zijn, zo is het veeleer waar, dat mijn volk niet allen in Israël zijn, al zijn zij ook uit Israël. "Want", zo zegt hij in het 7de Vers, "God heeft gezegd: In Izak zal u het zaad genaamd worden." Nu is dit "in Izak" hetzelfde als "in Christus"; dus "in Christus zal u het zaad genaamd worden." Hetgeen bijgevolg niet in Izak, niet in Christus gevonden wordt, dat is immers geen kind der belofte, al zou het ook uit Abraham voortgekomen zijn; het is alleen een kind des vleses, een kind, zoals vlees van vlees komt. De belofte is daarom staande gebleven, en wie een Israëliet wil zijn, die heeft de belofte te geloven; die is geboren uit Sara, want alleen dezulken houdt God voor "zaad." Wat zullen ook anders al zulke voorrechten baten? Is het immers Gods raad, dat geen voorrechten, hoegenaamd, bij Hem in rekening zullen komen, en dat niets bij Hem geldt, dan dat Hij Zich ontfermt. Ziet men het ook niet bij de tweelingkinderen, die in de moederschoot van Rebekka waren? Wat hadden de kinderen dan gedaan, dat de een voorrechten boven de ander zou hebben? Heette het daar niet: *De meerdere zal de mindere, de eerstgeborene de laatstgeborene dienen?* Hierbij hing het dan toch niet van de werken af. Wie heeft op deze raad iets aan te merken? Het is immers een voornemen, zoals het naar Gods verkiezing is. En God, Hij verkiest het zwakke, hetgeen achteruitgezet is, het laatste. En deze Zijn verkiezing, zoals Hij Zich verkoren heeft, zal Hij gewis ook naar Zijn voornemen handhaven. Zulken zal Hij ook tot Zich roepen, hen uit hun ellende tot Zich roepen, opdat zij Zijn heil zien. Wil men nu echter uit zichzelf komen aanlopen, en dat wel met werken, dan zal men immers moeten ondervinden, hoe God zo'n lopen, zo'n streven, zo'n trotse verheffing boven de zwakkere broeder haat, zoals Hij ook gezegd heeft: "Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat." (Mal. 1: 2, 3 vergel. met Obadja vs. 3, 10; Jes. 34: 7; Jer. 49:16. Dat zijn de kinderen der belofte; en zo ziet men, dat Gods Woord wel Gods Woord blijft.)

Vermeent men aan de zaligheid deel te hebben, zo diene men de mindere, dan zal men doen wat God wil. Wat zeg ik? Dan buige men zich onder Zijn voornemen en zoek niet langer de meerdere te willen zijn, iemand, die op Gods genade en ontferming aanspraak zou hebben, omdat men zoveel heeft gewerkt, omdat men dit en dat ondervonden en doorgemaakt, geleden en gestreden heeft, of omdat men dit en dat van God ontvangen heeft, waarvan een ander niet kan meespreken. Want met dit alles betoont men zich een Ezau te zijn, die in de steenrotsen woont en smadelijk neerziet op die Jakob, die niet zo goed

vooruitkomt. Hoe kan men daarbij een kind der belofte zijn? Wil men de meerdere zijn, welnu, men zal zo klein als de mindere, en houde zich bij zulken, die God Zich heeft verkoren, dat is, bij zulken, die niets zijn, ook niets willen zijn, want dat is het ware Israël.

Nu zou echter menigeen kunnen vragen: Indien men dan toch al zulke voorrechten boven anderen heeft, en die toch van God komen, is er dan geen ongerechtigheid bij God, als Hij mij uit dien hoofde niet aanneemt, daar ik met zulke voorrechten tot Hem kom? Daar antwoordt de Apostel op in vers 14 en 15: "Dat zij verre, want God zegt tot Mozes," (op wie men zich in dit geval zo graag beroept): "Ik zal Mij ontfermen, diens Ik Mij ontferm, en zal barmhartig zijn, dien Ik barmhartig ben." Heeft Hij nu tot Mozes gezegd, dat, als Hij Zich over iemand ontfermt, het dan in waarheid een ontfermen is, dan is het toch geen verdienen? Wat zullen dan daar alle voorrechten baten? Maar nu is er voortdurend bij de mens deze Joodse gezindheid: "Wat? Als het mijn vaste wil is zalig te worden, alles daarvoor te doen en in het werk te stellen; als het mijn vaste wil is, aan mij en mijn doen te verbeteren, wat daaraan nog mocht ontbreken, wordt dan niet bij mij in aanmerking genomen, dat ik toch Gode toebehoor, en zou ik bij het meest ernstig streven met Gods hulp de zaak niet in orde krijgen? En wanneer ik bovendien alles wat in mij is en in mijn macht staat, ook alle voorrechten, genademiddelen en genadegaven in toepassing breng en getrouw gebruik, zou ik het dan zo niet verkrijgen? Zou ik dan met alle mij geschonken gaven, voorrechten en werken volstrekt niets tot stand brengen? Zou al mijn doen, pogen, worstelen en streven bij God volstrekt niet in aanmerking komen?"

Zie, hier is het niet gelegen aan het willen of lopen van de mensen, maar aan Gods ontferming, en aan die ontferming heeft men zich bijgevolg over te geven, zonder voorrechten. Of is dat geen schriftuurlijke waarheid, dat men Gods raad, Zijn wil, volgens welke Hij een mens wil zalig maken, niet kan bepalen noch veranderen, door voor te geven: ik heb deze voorrechten van U, en ter wille daarvan moet Gij mij alzo zalig maken? Wat zegt de Schrift tot Faraö? Zo spreekt zij: Denkt u door uw voorrechten, omdat u zegt: "ik heb dezelve van God gekregen", Mij te verplichten, dat Ik u zalig zou moeten maken, weet dan, dat Ik u juist daarom deze gaven geschonken heb, om u, in uw weerspanning, tot een bewijs te stellen, wat gelden, wat blijven en bestaan zal: óf Mijn raad en dat wat Ik vermag, Mijn macht, om zalig te maken of niet zalig te maken, en Mijn Naam, gelijk die alom geëerd moet worden als een Naam van ontferming alleen, óf wel de aanmatiging van uw voorrechten en werken, die u voorgeeft gedaan te hebben, en op grond waarvan u meent verlost en zo hoog gezeteld te wezen. Daarom moet de Jood, en moet ieder mens tot niet worden met zijn hoogmoed en roem op werken, die hij gedaan of niet gedaan mag hebben; en zich van alles ontbloot, buigen onder het voornemen, volgens hetwelk God uitverkiest; want alzo luidt Paulus' sluitrede: "*Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil.*"

II.

Verklaren wij de stelling: God ontfermt Zich diens Hij wil.

God ontfermt Zich diens Hij wil. Ziedaar het besluit, dat de Apostel uit al wat hij te voren gezegd heeft, trekt. Hoe moet dit verstaan worden? In alle eenvoudigheid. Wat zegt toch de mens in zijn trots op ontvangen voorrechten? "Nee, dat kan God niet doen, God kan Zich niet hem, die niets is, verkiezen, en hem die iets geworden is, laten varen. God kan Zich niet hem verkiezen, die niets voor Hem gedaan heeft, en hem, die de hitte des daags en de koude van de nacht voor Hem heeft doorgestaan, er aan geven. God kan Zich dien niet verkiezen, die volstrekt geen voorrechten bezit, en dengene er aan geven, wie Hij zo veel reeds geschonken heeft. Dat zou immers onrechtvaardig zijn." Weliswaar zou dit onbillijk schijnen, zo oppervlakkig beschouwd. Onbillijk, als God niet Zijn wil had bekend gemaakt, volgens welke Hij bij Zich besloten heeft zalig te maken. Die wil echter heeft Hij geopenbaard, en die bestaat daarin, *dat Hij goddelozen, die in Hem geloven, rechtvaardigt.* Dat is Zijn eeuwig voornemen, dat Hij datgene roept, wat niets is, en dat Hij naar dat voornemen Zich verkiest, wat niets is. Dat is Zijn eeuwige wil, dat Hij Zich voor

eeuwig ontferme en genade bewijze de reddeloos verlorenen, de armen en ellendigen; genade bewijze dengenen, die Hem niet gekend, Hem niet aangeroepen, naar Hem niet gezien hebben. Alzo heeft Hij de raad der zaligheid bij Zichzelf vastgesteld, opdat het uitsluitend Zijn genade zonde zijn, van het begin tot het einde. Alle werk, alle deugd, alle gerechtigheid, die een mens heeft of die van een mens komt, als zijnde van de mens, moest daarbij niets te betekenen hebben. Niets daarbij te betekenen hebben wat Hij, God Zelf, daarbij aan een mens gedaan of niet gedaan, of wat Hij als voorrechten aan een mens mocht gegeven of niet gegeven hebben. In deze raad kon niet gelden: *Heere, Heere, wij hebben in Uw Naam dit gedaan en dat gedaan, dit of dat om Uwentwil geleden! Heere, Heere, Gij hebt ons toch omgezet, bekeerd, Gij hebt ons onder deze of gene omstandigheden laten geboren worden. Gij hebt toch Uw beloften daaraan verbonden, wij hebben U ook trouw gediend, ik heb het niet zo gemaakt als die tollenaar daar, niet als die zondaar ginds!* In deze raad werd alles verordend, alles ingericht overeenkomstig de Wet des Geestes, dat een mens, een zondaar in overeenstemming met de Wet zou gesteld worden. En zo werd al het pogen van een mens, om zichzelf in overeenstemming met de Wet te brengen of met haar in overeenstemming te blijven, overbodig gemaakt. En dat niet alleen, maar dit zijn doen als "den raad Gods tegenstrevig" verklaard.

Welke was de grondslag van deze raad, van deze wille Gods? Immers geen andere dan Zijn gerechtigheid, geen andere, dan dat Hij het zo wilde hebben als het met Zijn Wezen overeenkwam, zoals het voor Hem recht was. Hij nu, de eeuwige God, zag de mensen aan, zoals zij geheel en al van Hem vervreemd en van Hem af waren. Daar was voor de mensen geen denken aan, om zich door werken weer op te helpen en tot God te komen; immers wat goeds zouden dezulken werken, die in de dood verzonken lagen, die op en in zichzelf tot niets deugden? En gelijk Hij de mensen aanzag, zo besloot Hij uit eeuwige liefde, Zich hunner te ontfermen. En dat deed Hij op een wijze, dat het louter ontferming was. In onze plaats zond Hij het liefste, wat Hij had, Zijn eigen Zoon, in gelijkheid van vlees van zonde, en dat voor zonde, en aan dit vlees liet Hij het openbaar worden, hoe weinig Hem alle vlees en deszelfs doen behagen kan, hoe alle doen des vleses voor Hem niet dan zonde is, en hoe Hij alleen daarin behagen heeft, dat men Hem gelooft. (Rom. 8:3, 4.)

Laat een mens dat eens tot stand brengen, zo hij kan, dat, wanneer zijn vlees ten ondergaat en al het zichtbare voor zijn ogen wegzinkt, als hij bij zich gewaar wordt wat zonde is, en hij de toorn Gods tegen de zonde in zijn vlees gevoelt, als hij gedurig opnieuw alle vleselijke verwachting voor zijn voeten afgebroken ziet, en hij niets dan dood en ondergang voor zich ontwaart, dat hij dan nog voor waarachtig houdt: "Hij daarboven, is mijn God, mijn genadige God, mijn lieve Vader, en ik ben Zijn kind. Het einde zal evenwel heerlijk zijn; ik zal leven, de dood zal mij niet houden, de duivel heeft aan mij niets. Ik ben in deze schrikkelijke toestand geraakt, opdat mijn Vader mij verheerlijke, en uit deze toestand ga ik over tot Hem." Dat heeft slechts Eén enige kunnen doen. Zijn Naam is Jezus Christus, Die God voor onze overtredingen heeft overgeleverd en Die Hij heeft opgewekt, opdat wij door Hem zouden gerechtvaardigd worden. In Hem alleen is alle heil, gerechtigheid, zaligheid! Hem, het Lam, de kroon, de overwinning! Hem geloofd, Gode geloofd, zoals Hij goddelozen voor Zich in gerechtigheid stelt! Dat is de raad van Zijn wil, volgens welke Hij zalig gemaakt heeft. *Is er dan nu onrechtvaardigheid bij God? Is dat onrechtvaardigheid? Kan Hij dan niet zalig maken wie Hij wil, Zich ontfermen diens Hij wil? Wie zal de moed hebben, Zijn Schepper voor te schrijven, over wie Hij Zich ontfermen mag? Moet Hij Zich dan liever over degenen ontfermen, die met werken tot Hem willen komen, die zich op hun voorrechten bij God vermenen te mogen beroepen? Moet God Zich dan aan onze werken, aan onze voorrechten laten binden? Wanneer nu God zo'n raad bij Zich heeft bedacht, en dit Zijn voornemen is, dat Hij Zich slechts over ellendigen, over zondaren, over verlorenen, over degenen, die niets zijn, ontfermt; wanneer dit nu Zijn wil is, welnu, dan worde die wil op het hoogst geprezen! Laten wij maar zijn ellendigen, armen, verlorenen, zulken die bij God in niets te roemen hebben. Buigen wij ons maar onder een heilsorde, volgens welke wij niet als Godzaligen, maar als goddelozen, niet als mensen die iets zijn, maar als die niets zijn, niet als lieve Christenen of vrome Joden, maar als heidenen begunadigd worden, dan zullen wij geen tegenreden inbrengen tegen zo'n wil, die zich alleen over de zodanigen ontfermt.*

III.

Verklaren wij de stelling: "God verhardt dien Hij wil."

Het zal u duidelijk geworden zijn, broeders en zusters, welke liefelijke woorden het zijn: "God ontfermt Zich diens Hij wil." Zien wij nu, in welke betrekking deze woorden staan tot de daarop volgende: "God verhardt dien Hij wil." Hoe komt de Apostel zo opeens op dit woord? In het 16de vers had hij geschreven: "Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods." Met deze woorden, ik herhaal het, wilde hij zeggen: Als God tot Mozes zegt: "dien Ik genadig ben, dien ben Ik genadig en diens Ik Mij ontferm diens ontferm Ik Mij", dan is het wel openbaar, dat men, om zalig te worden, zijn toevlucht moet nemen tot een ontfermend God. Dat men bijgevolg daarbij niet zeggen kan: "Heere God, ik ben deze, ik ben die, daarom moet Gij mij zalig maken." Maar integendeel, dat de een evengoed als de ander deze ontferming te erkennen heeft.

Als nu iemand bij zichzelf dacht: *nu ja, ontferming, wat is ontferming?* Als ik toch wil, dan kan ik immers mijzelf zalig maken. Als ik toch de goede weg insla en mijn best doe, dan zal ik er toch ook wel komen. Maar zo zou de zodanige kennelijk tegen de Schrift en bijgevolg tegen de wil van God handelen, die van niets dan van *ontfermen* wil weten. Daarop geeft nu de Apostel een voorbeeld, om aan te tonen, wat het gevolg er van is, als een mens zich kant tegen de wil van God, tegen de raad Zijn zaligheid. Hij brengt te dien einde een zeer bekend voorbeeld bij, het voorbeeld van Faraö. Wat was de zaak? Mozes kwam tot hem en sprak tot hem van de Naam des HEEREN. (Exodus 5:1. Mozes en Aäron zeiden tot Faraö: "Alzo zegt de HEERE, de God Israëls: Laat Mijn volk trekken, dat het Mij een feest houde in de woestijn." Dat was tot Faraö zo veel gezegd als: "Geef u aan Mij over, zoals bent, gehoorzaam mijn stem, onderwerp u aan Mij, dan zult u ondervinden, wie Ik ben." Deze Faraö nu was een ander man dan men zich gewoonlijk voorstelt. Hij was op zijn wijze een vroom man, anders zou hij niet zo vaak tot Mozes gezegd hebben: "Bid vuriglijk voor mij tot de Heere, kom gij voor mij tussenbeide, opdat deze plage van mij wijke." Hebt u het goed begrepen? Hij deed evenals vele mensen doen. Die willen, dat anderen hemel en aarde voor hen bewegen zullen; die moeten dan tot God bidden, zoals eens Elia. Dan zeggen zij, als de nood aan de man komt: het gebed des rechtvaardigen vermag veel. Zij weten bijgevolg zeer goed, wie de Heere is, maar willen het echter niet weten. Deze Faraö dacht bij zichzelf ongeveer zo: Ik ben een vroom man, ik doe mijn plicht, ik vrees God, ik ben toch niet zo geheel goddeloos, als Mozes mij voorhoudt, want die man laat aan de mens ook niets goeds blijven. Ik geloof immers ook, en als God niet inderdaad mij en mijn wijze van doen genegen ware, wel, dan zou Hij mij niet tot zo'n machtige koning gemaakt hebben. Maar telkens als die Mozes komt vervult hij mijn hart met onrust en onvrede. Is hij evenwel weer weg, dan word ik in de waarheid bevestigd, dat het toch tot zo'n noodlottig einde niet met mij komen zal. Ook heb ik mijn profeten, Jannes en Jambres, dat zijn toch ook rechtschapen en vrome mensen, en die komen met geen nieuwe leer en met geen nieuwe God aan. Wat weet ik van die Jehovah, die Mozes predikt? Wat van die Mozes? Heeft deze dan alleen de wijsheid en de Heilige Geest in pacht? Zou hij het dan alleen weten? Zo dacht Faraö, zo dachten ook de Joden. En wat zei God? "Ik heb u weliswaar dat alles gegeven; wilt u zich echter tegen Mijn kanten, volgens welken Ik slechts diegenen verlos, die voor Mijn Woord beven, dan zult u ondervinden, dat Ik met u doe, zoals u met Mij. En nu komt Paulus op het woord des Heeren: "Ik zal Faraö's hart verharden" (Ex. 7:3), en geeft daarmee te kennen, dat God ook de ongelovige Joden verhard had, in plaats dat God hun tot een God was, zoals zij beweerden zoals hij zich daaromtrent dan ook onomwonden uitspreekt in het 11de Hoofdstuk, zeggende in vers 7: "*De uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden*"

In de geschiedenis van Faraö worden (in de grondtekst) drie verschillende uitdrukkingen gebezigd voor het woord *verstokken*, verharden. Het eerste zegt eigenlijk: Gladmaken en verder met moeilijkheden omringen; het andere: vast omgorden, zodat men in zijn lenden gestijfd wordt; het derde: iemand zodanig met eer overstelpen, dat hij zich niet meer van de door hem ingenomen plaats laat afbrengen. Dit moet strekken

tot goed verstand van het woord "verstokken", "verharden." (2 Kor. 5: 20; Jes. 60: 2; Jer. 13:16, 17. Vergelijk ook Jes. 6:10: "Maak het hart dezès volks vet, en maak hun oren zwaar, en sluit hun ogen; opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta, noch zich bekere en Hij het geneze.") De miskende, de verworpen, de mishandelde God komt *eerst met Zijn vriendelijk licht* en verlicht daarmee de mens zodanig, dat hem de ijdelheid van de zichtbare dingen, waardoor hij zich tot dusver liet beheersen, openbaar wordt, en hij daarbij de bewustheid verkrijgt, dat dit licht hem niet verdoemt, maar integendeel hem gelukkig maken wil. Alleen heeft de mens te erkennen, hoe het met hem staat en wat hij drijft. De werking van dit licht is bij de mens intussen van die aard, dat, wanneer hij niet erkent hoe het in waarheid met hem gesteld is, hij bij dat licht zich tot het uiterste in zichzelf sterkt; de hele macht van de duisternis vergadert hij dan in zich bijeen, om zich te handhaven, omdat het licht hem bestraalt. In zijn oude doen wil hij blijven, en heeft ras allerlei bezwaren, die hij voor gerechtigheid wil laten gelden. Hij wil niet genade, niet ontferming, maar hij wil blijven wat hij is. God komt dan *opnieuw met de macht van Zijn waarheid, Zijn liefde, Zijn wonderen*, niet om de mens terneder te drukken en te verpletteren, maar opdat hij zou vallen voor God, zichzelf met al zijn eigenwaan eraan zou geven, en uit zou roepen: "Verberg Gij mij bij U!"

Waar de mens echter deze macht niet in verbrijzeling des harten erkent, daar is de werking van deze macht, dat hij zich aan haar sterkt om zichzelf des te meer als vroom en rechtvaardig te handhaven, in plaats van bij die macht, die tot hem komt en bij hem aanklopt, uit te roepen: Grote God, hoe lankmoedig en genadig zijt Gij toch! God dan geeft *ten laatste de mens daarin eer*, dat Hij hemzelf de zake des heils op de hand legt, en alsof Hij van de mens afhankelijk is, hem om zo te zeggen smeekt: "Doe het toch." Nu denkt de mens: Heb ik het zelf in handen, dan beteken ik toch zeker iets; en de uitwerking van dat eer-ontvangen is, dat men zijn eigen hart eer geeft. Zie eens (Zo heet het dan) wat ik daar heb, maar ik doe het niet. Ik zit immers op mijn stoel, en heb het goed, ben veilig en geborgen, moet ook heer blijven. Zo dan is het met de verharding of verstokking gelegen, en zo mag het u duidelijk zijn, hoe een mensenkind door God verhard of verstokt wordt, en hoe hij toch zichzelf verhardt of verstokt. Weldadig is de werking der macht des vuurs. Komt gij echter de vlammen te na, trotseert u haar geweld, dan zal het vuur u verteren! Ik zeg: het vuur zal u verteren; en wederom zeg ik: u hebt uzelf met uw vleugelen te dicht bij het vuur gewaagd, u bent in het licht gevlogen, en hebt hiermee uzelf verteerd.

Wat is er dan voor ongerechtigheid in het vuur, wat voor ongerechtigheid in God, als Hij verhardt die Hij wil? Wilt u met God twisten, omdat Hij alleen redden wil wat verloren is, omdat Hij alleen rechtvaardigen wil wat goddeloos is, omdat Hij alleen wil zaligmaken wat zich reddeloos verloren in Zijn armen werpt? Heeft de pottenbakker macht, om uit een klomp leem te maken een vat ter eer, en een ander vat ter oneer, zo heeft de grote God, voor Wie wij allen tezamen nog onbeduidender zijn dan een klomp leem, ook macht om ons, een hoop nietige aardwormen, in Zijn hand te nemen en daarmee te doen wat Hem behaagt! (letterlijk: "uns Klumpen Erdwürmer und Ameisenhaufen.") Bijgevolg heeft Hij macht, om dat, wat geen voorrechten heeft, wat verworpen en verdoemenswaard is, dat, wat geen werken heeft aan te wijzen, wat Hem tot hiertoe niet gekend, niet aangeropen heeft, zalig te maken en Zich aan zulken als een genadig God te betonen. Ja, Hij heeft macht Zich daaruit een volk te formeren, dat in eeuwigheid Zijn ontferming prijst en van niets anders wil weten. Hij heeft immers macht een mens, die als een moordenaar zo even nog aan het kruishout hing, ter zijde van Zijn kruishout, op zijn "Heere, gedenk mijner!" alle duivelen ten spijt, alle engelen Gods tot blijdschap, in Zijn overwinning over te dragen in de schoot van Abraham. Ja, Hij heeft macht, een vat ter eer te vormen uit dezelfde klomp. En het overige leem, welnu, is dat zonder zonde? Dan werpe het een steen op dat vat om het te verbrijzelen! Maar geen nood, het zal wel bewaard blijven. En wederom: Wanneer de Allerhoogste lang genoeg bij een mens de minste heeft willen zijn, wanneer Hij hem in langgerekte lankmoedigheid heeft gedragen, en de mens dan bij de stem van de Heilige Geest, die tot hem spreekt: "U deugt niet met uw vroomheid, en uw werken deugen niet, want u wilt daarmee uw innerlijke goddeloosheid bemantelen. Mens, ken toch uzelf en beken wie u bent! Laat varen uw begrippen van uw Godzalige ik, alsof God u ten aanzien daarvan moest

aannemen. Erken de genade, gelijk die in waarheid genade is." Wanneer een mens bij zulke bestraffing in het binnenste evenwel zich in zichzelf handhaaft en versterkt met zijn werken, zijn doen en drijven, Gode also iets voorliegt en voorhuichelt, terwijl hij het van zichzelf wel beter weet, en bijgevolg Zijn toorn tegen zich opwekt; wie zal dan op Gods wil iets kunnen aanmerken, als Hij de zodanige verhardt? Is in dat geval, o mens, deze verharding niet juist een bewijs tegen u? Is het dan niet de overgrote goedertierenheid Gods, waartegen u zich verhardt (Rom. 2:4)? Is deze verharding niet nog als 't ware de laatste genadedaad, die God aan een mens doet, die niet bekennen wil, wat hij is, en die de ontferming niet wil? O indien God niet zo'n groot Ontfermer ware, Hij zou niemand verharden. Maar juist daarom, omdat Hij zo'n groot Ontfermer is, daarom doet Hij al het mogelijke en betuigt het de mens met een eed "*Zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in de dood des zondaars, maar daarin dat hij zich bekere en leve.*" Wil men nu echter zich tegen God inzetten, moet het gaan macht tegen macht, hart tegen hart, zonde tegen genade, hoogmoed tegen neerbuigende en smekende liefde, werken en voorrechten, die men van God beweert ontvangen te hebben, tegen ontfermen; wil men met God rechten en vragen: waarom zou ik niet zalig worden met mijn vroomheid, en waarom zou die ginds zalig worden, die immers niets is? Zo verneme men het woord: "*Hij ontfermt Zich diens Hij wil, en Hij verhardt dien Hij wil.*" Want daarin zal toch ten minste de grote God vrij blijven, dat Hij tot Zich doe naderen, opdat het wone in Zijn paleis en verzadigd worde van het goede van Zijn huis, dat wat Hij verkiest, dat wat Hij wil (Psalm 65: 5), en dat Hij van Zich uitstote in de diepste duisternis dat wat Hij wil. Want evenmin als men een vrij burger van een stad de wet mag voorschrijven, wie hij aan zijn tafel zal mogen ontvangen, evenmin Gode. Zo staat het dan Gode vrij, en Hij zal daarin Zijn wil hebben, dat Hij een krachtig werk doe door Zijn arm, dat Hij verstrooie de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten, de machtigen van de tronen aftrekke en de rijken ledig wegzende. Zo staat het Gode vrij, en Hij zal ook daarin Zijn wil hebben, dat Hij de hongerigen met goederen vervulle, de geringen uit het stof oprichte, en de nooddruftigen uit de drek verhoog en de stoel der eer doe beërven. Alzo is het daarmee gesteld, dat God Zich diens ontfermt die Hij wil, en dat Hij die verhardt, dien Hij wil. En "Hallelujah" zingen - om dat ontfermen - alle Heidenen.

IV.

Toepassing op onszelf van deze woorden.

Ik heb u woorden verklaard die zwaar zijn om te verstaan, en die reeds velen verdraaid hebben tot hun eigen verderf. Ik heb u die zo verklaard, als ik weet, dat zij in Jezus moeten verstaan worden; en omdat u de heilzame leer graag ontvangt, daarom houdt mij ook nog enige woorden van vermaning ten goede.

1. U heeft het van de Apostel gehoord, *dat God Zich diens ontfermt, dien Hij wil.* Zie dan voor uzelf toe, welke gezindheid jegens uw naaste in uw hart zij! God weet wel wat menigeen denkt: "Ik ben het, en die daar is het niet; wat doet die hier? Wil die ook meedoen? Maar wij, wij zijn het ware volk; wij verstaan deze dingen, wij behoren er toe; wij hebben aanspraak op genade, rechtmatige aanspraak op ontferming; want immers wij hebben dit ontvangen en dat ontvangen, dit ondervonden, dit en dat doorgemaakt; wij zijn al oude ervaren lieden, mensen van veel ondervinding in dergelijke zaken, wij zijn er al grijs bij geworden." Of: "wat willen die anderen daar, die verbeelden zich heel wat; het is zeer goed, dat hun eens de waarheid gezegd wordt; maar wij, wij hebben zo en zo gedaan, daarom komt het Koninkrijk ons toe, en die daar ginds zijn er buiten." O mijn geliefden, wat is ontferming? Waarom ziet men op vlees, op zijn eigen vlees, op dat van anderen? Aanmerk het Woord, ziet op Christus ter Rechterhand des Vaders. Is het niet alles om de wil van het Lam, dat de zonde der wereld wegdraagt? Wie heeft Gode eerst iets gegeven, wie Hem iets vergolden? Wie heeft naar Hem gezien, voordat God naar hem zag? Wie heeft God eerst liefgehad, voordat God hem liefhad? Wie heeft God gekend, voordat God hem kende? Is dit een gouden keten in de hand Gods: "die Hij te voren gekend heeft, deze heeft Hij ook te voren geroepen; en die Hij te voren geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt."

Wat hebt u dan in uw eigen hand? Het Woord der ontferming? O ja, het Woord van deze eeuwige ontferming, maar buiten dat ook niets anders! Maar dit Woord leert ons, de naaste niet bij de keel te grijpen en hem in hoogmoedige overleggingen van het hart toe te voegen: "Daar hebt gij toch geen deel aan." (Ezech. 34 18, 21.) Het Woord leert ons niet, onze naaste te meten met een maatstok, waar men eerst zichzelf mee gemeten heeft. Het Woord leert ons niet, ons veel of weinig daarmee op te houden, wat wij zijn of niet zijn. Het Woord der ontferming leert ons dit éne: Een Ontfermer zijt Gij, o onze God! Dan leeft God in de harten, Zijn Naam, Zijn macht, de genade van Jezus Christus, en blijdschap en vrede in de Heilige Geest. En van ons IK, van eigen werk en doen en voorrechten is hoegenaamd geen sprake. Want daar waar alles alleen ontferming, louter genade is, daar kan men al het overige veilig thuis laten liggen; de rijke is daar even naakt als de bedelaar. En doodarm is en blijft alles, wat ontferming kent, en het heeft de naaste lief als zichzelf, opdat ook hem ontferming toekome, en het hart springt op van vreugde in het binnenste, dat ook aan de naaste het Woord van ontferming gepredikt wordt.

2. U hebt het van de Apostel gehoord, *dat God dien, die Hij wil, verhardt*. Zo ziet dan toe voor uzelf, hoe gij het Woord hoort. Want schrikkelijk is het bedrog der zonde, en vol arglistigheid is het menselijke hart. "Een arm-zondaar-zijn", "ellendig en verloren en een goddeloze zijn", dat vloeit menigee van de lippen, maar in het hart ligt het toch anders, daar is men veeleer rijk en gered, en o, hoeveel van zijn werken heeft men Gode niet in rekening te brengen! Zal ik het u zeggen, hoe God verhardt? *Door de prediking van Zijn heilig Woord!* Want men verbeeldt zich wat groots! Daar komt nu echter het Woord en neemt de mens op, zoals hij zich voordoet. Is er nu voor dat Woord geen verbrijzeling, gaat het de mens bij het vernemen van dat Woord niet door merg en been heen, terwijl hij gevoelt: dat geldt mij; ontstaat er geen verslagenheid des harten, geen verbrijzeling der beenderen, geen wegwerpen van alle eigen steunsels, waar men zich in het binnenste nog op verlaat, daar is de werking van het Woord geheel eigenaardig: het maakt de mens glad, het omgordt en sterkt hem de lendenen, het brengt hem eer toe. Maar het Woord het is God Zelf gaat in alle bescheidenheid zijn gang, het bidt, het smeekt, het betuigt en bezweert de mens: Red uw ziel, versta wat ontferming is! En het overstelpt de mens met de ganse macht der volheid Zijn liefde. Maar al wordt die liefde versmaad, zij draagt evenwel altijd de overwinning weg ... ten leven wat ten leven, ter verharding wat ter verharding. (2 Kor. 2: 15, 16.)

3. *Dat men het woord "ontferming" wel versta!* Gods ontferming is niet zo'n ontferming, waaraan de mens zich kan overgeven, wanneer hij wil. Gods ontferming heeft haar grond in gerechtigheid, en stelt de mens voor zich in gerechtigheid. Met zo'n ontferming is geen scherts te drijven. Is het u te doen om recht, om gerechtigheid, om verlost te zijn van de slavernij der zonde, van uw eigen IK. Verblijdt u zich daarom over het dierbare woord, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om de zondaars verlost te hebben, weet dan, dat God u genadig is en Zich uwer heeft ontfermd. Denkt u daarentegen, dat u daarom de zaak op de lange baan kunt schuiven, of dat u ontegenzeggelijk toch iets uit u van Godswege zou hebben aan te wijken, weet dan, dat u bezig bent uzelf te verharden; en in de oceaan des doods, daar houdt alle zelfmisleiding op. En u, die meent: "ik kom niet vooruit", en denkt, dat God u verhard heeft, weet, dat niemand door God ooit verhard is geworden, die daarbij niet zichzelf zo zeer had verblind, dat hij meende: God ware hém zeer bijzonder en boven anderen genegen. Tenslotte. O allen gij, geliefden! De tijd spoedt voort, en de dag des Heeren is nabij; wél u, die liefde zult hebben gehad, want liefde vindt barmhartigheid, en de barmhartigheid roemt tegen het oordeel. (Jak. 2:13.) AMEN

Gehouden te Elberfeld 20 September 1846, des voormiddags.